

ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİK BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK YAPILAN ETKİNLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nergiz PEKTAŞ¹, Harun ÇELİK²

Öz

Bu çalışmada; öğrencilere girişimcilik bilgi ve becerilerinin kazandırılması için öğretmen adayları tarafından geliştirilen somut etkinliklerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılan bu çalışmada fen bilgisi öğretmen adayları tarafından geliştirilen etkinlikler doküman olarak kullanılmıştır. Girişimcilik bilgi ve becerilerinin öğrencilere kazandırılmasına yönelik hazırlanan etkinlikleri değerlendirmek için geliştirilen rubrik, çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına bakıldığında, öğretmen adaylarının, girişimcilikte önemli bir yer alan “yenilik arayışı” ve “iş planı” değerlendirme maddelerinde “iyi” düzeyde oldukları görülmüştür. Fakat “hata yapma” ve “risk alma” değerlendirme maddelerinde ise “eksiği var” düzeyinde oldukları tespit edilmiştir. Genel olarak öğretmen adaylarının geliştirdikleri etkinlikler “kabul edilebilir” değerlendirme düzeyinde çıkmıştır. Araştırmanın sonunda girişimcilik becerisinin geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Öğretmen adayı, Etkinlik geliştirme

Evaluation of Activities to Develop Students' Entrepreneurship Skills

Abstract

In the study, it is aimed to evaluate the concrete activities that developed by the pre-service teachers in order to provide students to gain entrepreneurial knowledge and skills. In this research, in which document analysis method, one of the qualitative research methods, was used, activities developed by pre-service science teachers were used as documents. The rubric developed to evaluate the activities prepared for students to gain entrepreneurial knowledge and skills was used as a data collection tool in the study. Considering the findings of the study, it was seen that the teacher candidates were at a "good" level in the evaluation items of "innovation seeking" and "business plan", which are important in entrepreneurship. However, it was determined that they were at the level of "deficient" in the evaluation items of "make no mistakes" and "take risks". In general, the activities developed by the pre-service teachers were at the "acceptable" level of evaluation. At the end of the study, suggestions were made for the development of entrepreneurship skills.

Keywords: Entrepreneurship, Prospective teacher, Activity development

¹ **Sorumlu Yazar:** Fen Bilgisi Öğretmeni, Mehmet Akif Ersoy İmam Hatip Ortaokulu, nrgzpektas@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2291-0967

² Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, haruncelik@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3096-8624

Giriş

Girişimcilik, ekonomik büyüme, istihdam yaratma ve üretkenlikteki önemi nedeniyle uygulayıcılar ve akademisyenler arasında son zamanlarda özellikle ön plana çıkmıştır (Caliendo vd., 2020; Vicentini vd., 2019). Girişimcilik, insanların her alanda hızla gelişen dünya şartlarına ayak uydurabilmesinde ve bir toplumun gelişmesinde kilit bir yapıya sahiptir. Literatürün çoğu girişimciliği bir şeyler yapma (yaratıcı olma), farklı olma (yenilikçi olma) ve risk almaya cesaret etme (risk alma) süreci olarak tanımlamaktadır. Miller (1983), yaratıcı bir girişimcinin yeni fikirler geliştirme, mevcut tüm kaynakları birleştirme ve daha önce çok az dikkat ettiği mevcut durumu gözlemleme yeteneğine ve azmine sahip olduğunu savunmaktadır.

Yenilikçi bir girişimci, yaratıcı fikirler üretir, olası tüm fırsatlardan, potansiyel olarak mevcut tüm kaynaklardan yararlanarak kârını ve üretkenliğini artırmak için yaptığı işte risk almaya cesaret eder (Hamel ve Prahalad, 1991). Literatürdeki çoğu katkı, girişimciliğin temel bileşenlerini yenilikçilik, risk alma ve proaktiflik olarak kabul eder (Miller 1983; Covin ve Slevin, 1991). González-Benito vd. (2009) yenilikçiliği, yeni ürünler/hizmetler veya teknolojik gelişme ile sonuçlanabilecek yeni fikirlere, deneyimlere ve yaratıcı eylemlere ilgi olarak açıklamaktadır. Risk alma, ölçülen başarısızlık olasılığı olan bir fikri destekleme eğilimi anlamına gelirken, proaktiflik gelecekte beklenmedik durumlarla yüzleşmek ve rakiplerin eylemlerinin üstesinden gelmek için bir davranıştır (Blesia vd., 2019). Bu bakımdan yenilikler peşinde koşan girişimcilik becerisine sahip bireyler yetiştirmek, hem bireysel hem de toplumsal açıdan bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Girişimcilik becerileri, bireyin girişimci olma inancını güçlendirecek, bireye yaratıcılık, yenilikçilik ve öz yeterlilik gibi girişimcilik için gerekli olan yetenekleri sağlar (Fekri vd., 2012; Muñoz vd., 2011). McIntyre (2000) girişimcilik eğitimini, bireylere diğerlerinin gözden kaçırdığı fırsatları fark etmeleri için gerekli kavram ve becerileri sağlama, diğerleri tereddüt ederken harekete geçebilecek iç görü ve özsaygıya sahip olma süreci olarak tanımlamaktadır. Ayrıca girişimcilik eğitimi, öğrencilerin yeterliliklerini, özgüvenlerini, öz yeterliliklerini, yaratıcılıklarını, inisiyatiflerini, eyleme geçmelerini, yönelimlerini geliştirme açısından girişimci faaliyetlerini ve öz yönelimlerini geliştirerek yükseltir (Mahieu, 2006). Girişimcilik eğitimi, öğrencilerin girişimci davranışlarını, yetkinliklerini ve kimliklerini geliştirerek girişimcilik faaliyetlerinde öğrenmeleri ve büyümeleri için rehberlik eder (Middleton, 2013). Bu bakımdan girişimcilik eğitiminin öğrencilere kazandırılması önemli görülmektedir.

Literatürde yer alan girişimcilik eğitimi çalışmalarında, öğrenciyi merkeze alan etkinliklerle öğrencilerin süreçte daha aktif görev almasını ve sorumluluk bilincinin gelişmesini sağlamak, öğrenmelerini esnek ve etkileşimli bir şekilde oluşturmak gerektiği belirtilmektedir (Deveci ve Seikkula-Lein, 2016). Ayrıca girişimcilik becerilerinin öğrencilere en etkili şekilde kazandırılması ve başarılarla dolu sonuçlara varılabilmesinin, uygun eğitim-yöntem-tekniklerinin seçilip uygulanmasına bağlı olduğu düşünülmektedir. Görüldüğü gibi girişimciliğe yönelik artan ilgi ve önem eğitim alanına da yansımaktadır ve böylece öğrencilere girişimcilik becerilerini kazandırmanın yolları aranmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada; öğrencilere girişimcilik bilgi ve becerilerinin kazandırılması için öğretmen adayları tarafından geliştirilen somut etkinliklerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçtan yola çıkarak araştırma problemi "Öğrencilere girişimcilik bilgi ve becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen adayları tarafından geliştirilen etkinlikler hangi düzeydedir?, olarak belirlenmiştir.

Yöntem

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda doküman analizi; veriler arasından bir anlam çıkarmak, ilgili konu hakkında bir durumu oluşturmak, deneysel bir bilgi geliştirmek için verilerin incelenmesi ve yorumlanması düşüncesiyle kullanılmaktadır (Corbin ve Strauss, 2008). Doküman, araştırma öncesi elde mevcut olan herhangi bir belge demektir. İncelenen dokümanlar, resmi ya da kişisel olabilir (Creswell, 2014). Araştırmalarda veri kaynağı olarak kullanılacak doküman çeşitleri; ders kitapları, kılavuzlar, kitap ve broşürler, günlükler, dergiler, program kayıtları, gazeteler, eğitimle ilgili resmi belgeler ve müfredat yönergeleridir

(Labuschagne, 2003). Bu araştırmanın dokümanını, öğretmen adaylarının geliştirdikleri 40 adet etkinlik oluşturmaktadır.

Evren Örneklem

Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminin ana ilkesi, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan tüm durumların araştırılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada; TÜBİTAK tarafından desteklenen “Fen bilimleri öğretimine yönelik girişimcilik eğitimi (FÖYGE II-III)-Online” projelerine katılan 60 öğretmen adayı araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu örneklemin seçiminde bazı ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler; farklı üniversitelerde fen bilgisi öğretmenliği programının 4. sınıfında öğrenim görmek, akademik ortalaması 2.5/4 ya da 75/100 üzerinde olmak ve Özel Öğretim Yöntemleri I-II ile Fen Öğretimi Laboratuvar Uygulamaları I-II derslerini alıp başarılı olmaktır. Öğretmen adaylarının girişimcilik temelli öğretim etkinlikleri hazırlayabilme yeterliklerinin geliştirilmesini amaçlayan bu projelerde öğretmen adaylarına birer haftalık süre boyunca eğitim verilmiştir. Bu süre zarfında çalışmada yürütücü ve gözlemci olarak yer alan araştırmacılar tarafından, öğretmen adaylarının geliştirdiği 60 etkinlikten 40 tane etkinlik yapılan incelemeler sonucunda değerlendirilmeye alınmıştır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Etkinlik Değerlendirme Rubriği” kullanılmıştır. İlk olarak girişimcilik bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine yönelik basamaklar ortaya konulmuş ve bu amaçla yapılan çalışmalar da incelenerek (Köken ve Çelik, 2021; Çelik, Bacanak ve Çakır, 2015) mevcut rubrik oluşturulmuştur. Ayrıca rubriğin kapsam ve görünüş geçerliğini sağlamak için iki uzman ile iki fen bilgisi öğretmenin görüşü alınmıştır. Rubrik oluşturulurken Yıldırım ve Şimşek (2011) tarafından önerilen dört aşamaya göre içerik analizi yapılmıştır. Aşamalar aşağıda verilmiştir.

1. Verilerin Kodlanması: Çalışmanın temelini oluşturan kuram ya da kavramsal içeriğin olduğu durumlarda veriler toplanmadan önce bir kod listesi oluşturmak gerekmektedir. Bu gibi anlarda toplanan verilerin kodlanması kolay olmaktadır.
2. Temaların Bulunması: Girişimcilik bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine yönelik verilerin kodlanması aşamasında oluşturulan boyutlar alt maddelerle bütünlük olacak şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca oluşturulan bu boyutların, öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve becerilerinin geliştirilmesini kapsamaya önemsenmiştir. Sırasıyla iç ve dış tutarlığı göz önünde bulundurarak yapılan kodlama uzman görüşü alınarak düzenlenmiştir.
3. Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Düzenlenmesi ve Tanımlanması: Bu aşamada araştırmacıların, 1. ve 2. aşamalarda elde edilen verileri belirli olgulara göre tanımlayıp gruplandırdıkları rubrik Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1. Girişimcilik bilgi ve becerilerinin öğrencilere kazandırılmasına yönelik hazırlanan etkinlikleri değerlendirmek için geliştirilen rubrik

Katılımcı öğretmen adayı tarafından geliştirilen etkinlik;	
1	Verilen problemlerin çözümlerine ilişkin farklı bakış açılarına yer veren uygulamaları içermektedir.
2	Özyeterlik duygusunu geliştirecek şekilde bireysel algı ve düşüncelerin ifade edilmesine/paylaşımına fırsat vermektedir.
3	Etkinlik yenilik arayışını destekler aktiviteler içermektedir.
4	Öğrenenlerin birlikte örgütlenerek iş üretebilecekleri fırsatlar içermektedir.
5	Öğrenenleri uygulama sürecinde iş planı yapmaya teşvik etmektedir.
6	Hata yapmayı yargılamak yerine öğrenme sürecinin bir parçası olarak görmeyi hedeflemektedir.
7	Başarma duygusunu destekleyen sunum ve değerlendirmelere fırsat vermektedir.

- 8 Risk almanın girişimcilik eğitimi sürecinde önemli olduğunu işaret eden aktivitelere yer vermektedir.
- 9 Değişen koşullar için alternatifler oluşturmanın önemini işaret eden aktivitelere yer vermektedir.
- 10 İşbirlikçi grup çalışmalarında çözüm ve arayışlar noktasında esnek olmanın önemini işaret eden aktivitelere yer vermektedir.

4. Bulguların Tanımlanması ve Yorumlanması: Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan rubrik, fen bilgisi öğretmen adaylarının hazırladıkları etkinlikleri çalışma sürecinde değerlendirebilir nitelikte oluşturulmuştur. Öğretmen adayları tarafından gerçekleştirilen çalışmalar geliştirilen rubrik aracılığıyla iki araştırmacı tarafından gözlemlenerek her bir sorunun karşısında yer alan “eksikliği var (1 puan)”, “kabul edilebilir (2 puan)” ve “iyi (3 puan)” seçenekleri işaretlenmiştir. Rubrikte her bir maddeye verilen cevaplar 1.00 ve 3.00 aralığında değişmektedir. Ölçekte yer alan aralıkların eşit olduğu (2/3) düşüncesinden yola çıkarak seçeneklere ait sınırlar Tablo 2’deki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 2. Veri toplama aracı derecelendirme ölçeği

Dereceler	Seçenekler	Sınırlar
1	Eksikliği var	1.00-1.66
2	Kabul edilebilir	1.67-2.33
3	İyi	2.34-3.00

Öğretmen adayları tarafından geliştirilen etkinlikler iki araştırmacı tarafından bireysel olarak analiz edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için araştırmacıların analizleri arasındaki tutarlık yüzdesi hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Hesaplama güvenirlilik formülü: $\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$ olarak kullanılmıştır. Araştırmanın güvenirliliği %92 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlilik hesaplarının %70’in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Burada elde edilen sonuç, araştırma için güvenilir kabul edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, öğrencilere girişimcilik bilgi ve becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen adayları tarafından geliştirilen etkinliklerin hangi düzeyde olduğuna yönelik bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Etkinlik değerlendirme sonuçlarının sınır değerleri

No	Değerlendirme Maddeleri	Değer Aralığı
1	Verilen problemlerin çözümlerine ilişkin farklı bakış açılarına yer veren uygulamaları içermektedir.	2.05
2	Özyeterlik duygusunu geliştirecek şekilde bireysel algı ve düşüncelerin ifade edilmesine/paylaşımına fırsat vermektedir.	1.75
3	Etkinlik yenilik arayışını destekler aktiviteler içermektedir.	2.65
4	Öğrenenlerin birlikte örgütlenerek iş üretebilecekleri fırsatlar içermektedir.	2.15
5	Öğrenenleri uygulama sürecinde iş planı yapmaya teşvik etmektedir.	2.35
6	Hata yapmayı yargılamak yerine öğrenme sürecinin bir parçası olarak görmeyi hedeflemektedir.	1.65
7	Başarım duygusunu destekleyen sunum ve değerlendirmelere fırsat vermektedir.	2.25
8	Risk almanın girişimcilik eğitimi sürecinde önemli olduğunu işaret eden aktivitelere yer vermektedir.	1.45

9	Değişen koşullar için alternatifler oluşturmanın önemini işaret eden aktivitelere yer vermektedir.	1.85
10	İşbirlikçi grup çalışmalarında çözüm ve arayışlar noktasında esnek olmanın önemini işaret eden aktivitelere yer vermektedir.	2.25
Ortalama		2.04

Hakem değerlendirmelerine bakıldığında, “Etkinlik yenilik arayışını destekler aktiviteler içermektedir” maddesi en yüksek “iyi” değer aralığına isabet etmektedir (2.65). “Öğrenenleri uygulama sürecinde iş planı yapmaya teşvik etmektedir” maddesi “iyi” değerlendirme kategorisinde (2.35) yer almaktadır. “Hata yapmayı yargılamak yerine öğrenme sürecinin bir parçası olarak görmeyi hedeflemektedir” (1.65) ve “Risk almanın girişimcilik eğitimi sürecinde önemli olduğunu işaret eden aktivitelere yer vermektedir” (1.45) maddeleri ise “eksiği var” değerlendirme kategorisinde yer almaktadır. Geriye kalan diğer maddelerin ise “kabul edilebilir” değer aralığında (1.45-2.25) olduğu görülmektedir. Genel olarak fen bilgisi öğretmen adayları tarafından hazırlanan etkinliklerin girişimcilik becerisine yönelik değerlendirilmesi yapıldığında ortalama 2.04 değerinde hesaplanmıştır. Bu değer “kabul edilebilir” düzeyinde çıkmıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma bulguları incelendiğinde “Etkinlik yenilik arayışını destekler aktiviteler içermektedir” maddesinde öğretmen adaylarının en yüksek sınır değerinde (iyi) yer aldığı görülmektedir. Girişimcilik günümüz toplumunda yenilikçi bir yaşamın başlatıcısı olarak kabul gördüğü için öğretmen adayları yenilikçiliği girişimciliğin temellerinden biri olarak görmüşlerdir. Ayrıca literatürde de görüldüğü gibi öğrencilerin almış oldukları eğitim, alanlarına bakış açılarını farklılaştırmakta ve onları yenilikçi projeleri uygulamaya yönelik olarak teşvik etmektedir (Uluyol, 2013). Dolayısıyla öğretmen adaylarının aldıkları eğitimin, onları yenilikçi düşünmeye teşvik ettiğini göstermektedir. Bu yüzden öğretmen adaylarının geliştirdikleri etkinlikler incelendiğinde yenilikçiliğin ön plana çıkarıldığı görülmektedir.

Diğer bir değerlendirme maddesi olan “Öğrenenleri uygulama sürecinde iş planı yapmaya teşvik etmektedir” maddesi incelendiğinde yine “iyi” sınır değerinde olduğu görülmektedir. Literatür incelemesi yapıldığında üniversitelerde verilen girişimcilik eğitiminde, girişimcilerde olması gereken özellikler, girişimcilikte başarı ve başarısızlık unsurları, iş planı hazırlama, küçük işletmelerin sorunları gibi oldukça dar bir çerçeve görülmektedir (Çolakoğlu ve Çolakoğlu, 2016). İlk olarak girişimci hedefine ulaşmak için neyi, ne zaman, nasıl, yapılacağını belirleyerek girişimcilik faaliyetini planlayabilmektedir (İraz, 2005). Buradan da anlaşılacağı gibi girişimcilikte ilk adım olarak iş planı yer almaktadır. İş planı, girişimcilik fikrinin fiilen hayata geçirilmesi ve devam ettirilmesinde önemli bir aşamadır (Karesioğlu ve Duman, 2006). Öğretmen adayları da girişimcilik becerisine yönelik etkinlik geliştirirken iş planını ilk adım olarak görüp ona göre etkinlik içeriğinde yer vermişlerdir.

Etkinlik değerlendirme sonuçlarına bakıldığında “Hata yapmayı yargılamak yerine öğrenme sürecinin bir parçası olarak görmeyi hedeflemektedir” ve “Risk almanın girişimcilik eğitimi sürecinde önemli olduğunu işaret eden aktivitelere yer vermektedir” maddelerinde öğretmen adaylarının en alt sınır değerinde (eksiği var) yer aldığı görülmektedir. “Hata yapmayı yargılamak yerine öğrenme sürecinin bir parçası olarak görmeyi hedeflemektedir” maddesi ele alındığında; girişimciler, hataları ve başarısızlıkları öğrenilmiş bir deneyim olarak kabul ederler. Bundan dolayıdır ki, işleri yapmak istediği gibi olmadığında, kolayca hayal kırıklığına uğramazlar veya cesaretleri kırılmaz (E.Boone ve Kurtz, 2000). Dolayısıyla girişimcilikte hata yapmanın ne kadar normal ve olası olduğunu düşünmek gerekmektedir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının bu hata konusunu etkinliklere yeteri düzeyde aktaramadıkları görülmektedir. “Risk almanın girişimcilik eğitimi sürecinde önemli olduğunu işaret eden aktivitelere yer vermektedir” maddesi incelendiğinde; literatürde bazı risk almakla ilgili söylemler olduğu görülmektedir. Örneğin, risk almaktan çekinen bir kişi girişimci olarak nitelendirilemez (Müftüoğlu, 1989) ifadesi risk almanın girişimcilikte ne kadar önemli olduğunu gözler önüne koymaktadır. Her birey, hayat görüşü bakımından diğerlerinden farklı özelliklere sahiptir ve bu onun

diğer insanlardan farklı olduğunu gösterir. İnsanları harekete geçiren güdüler çeşitlilik ve şiddet bakımından farklılık gösterebilir. Örneğin bazı kimseler fazla sorumluluk ve risk almaktan korkarlar, fazla hırslı değildirler. Dolayısıyla bireylerde kişisel özellik olarak kalan risk alma korkusu, onların ileriki eğitim hayatına da yansiyabilmektedir. Görüldüğü gibi öğretmen adaylarında da risk alma korkusu hazırlanmış oldukları etkinliklerine olumsuz bir şekilde yansımıştır. Genel olarak değerlendirme rubriğindeki ortalamaya bakıldığında 2.04 ortalama değeri “kabul edilebilir” seviyesinde çıkmıştır. Dolayısıyla öğretmen adayları tarafından hazırlanan etkinlikler kabul edilebilir seviyededir.

Yapılan bu çalışmada kullanılan dokümanlar fen bilgisi öğretmen adayları tarafından oluşturulmuştur. Dolayısıyla bu çalışma, fen bilgisi öğretmen adaylarının geliştirdikleri etkinlikler ile sınırlı tutulmuştur. Toplamda 40 etkinlik değerlendirmeye alınmıştır. Yapılan çalışma fen bilgisi öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerini de dolaylı olarak ortaya koymaktadır. Bu tür çalışmalar öğretmen adaylarının beceri gelişimi için önemli görülmektedir. Eğitim fakültelerinin diğer programlarında da bu tür etkinlik geliştirme çalışmaları yapılabilir. Bu tür uygulamalar, öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerini olumlu yönde geliştireceği için ileriki öğretmenlik meslek hayatlarında da öğrencilere girişimcilik becerilerinin kazandırılması noktasında önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynakça

- Blesia, J.U., Iek, M., Ratang, W. ve Hutajulu, H. (2019). Developing an entrepreneurship model to increase students' entrepreneurial skills: an action research project in a higher education institution in indonesia. *Systemic Practice and Action Research* (2021)34, 53–70. <https://doi.org/10.1007/s11213-019-09506-8>
- Caliendo, M., Goethner, M. ve Weißenberger, M. (2020). Entrepreneurial persistence beyond survival: Measurement and determinants. *Journal of Small Business Management*, 58(3), 617–647.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). Strategies for qualitative data analysis. *Basics of Qualitative Research. Techniques and procedures for developing grounded theory*.
- Covin, J.G. ve Slevin, D.P. (1991) A conceptual model of entrepreneurship as firm behavior. *Entrepreneur Theory Pract* 16(1), 7–26.
- Creswell, J. W. (2014). *Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Sage.
- Çelik, H., Bacanak, A. ve Çakır, E. (2015). Development of science laboratory entrepreneurship scale. *Journal of Turkish Science Education (TUSED)*, 12(3), 65-78. doi: 10.12973/tused.10147a
- Çolakoğlu, H. ve Çolakoğlu, T. (2016). Üniversitelerdeki girişimcilik eğitimi ile öz yeterlilik algısı ve girişimcilik potansiyeli ilişkisi üzerine bir saha araştırması. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 70-84.
- Deveci, İ. ve Seikkula-Lein, J. (2016). Finnish Science Teacher Educators' Opinions about the Implementation Process Related to Entrepreneurship Education. *Electronic Journal of Science Education*, 20(4), 1-20.
- E.Boone, L. ve Kurtz, D. L. (2000). *Contemporary Business 2000*. U.S.A.: Harcourt Inc.
- Fekri, K., Shafiabady, A., Nooranipour, R. ve Ahghar, G. (2012). Determine and compare effectiveness of entrepreneurship education based on multi-axial model and theory of constraints and compromises on learning entrepreneurship skills. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 69, 566–570.
- González-Benito, Ó., González-Benito, J. ve Muñoz-Gallego P.A. (2009) Role of entrepreneurship and market orientation in firms' success. *Eur J Mark* 43(3/4):500–522. <https://doi.org/10.1108/03090560910935550>
- Hamel, G. ve Prahalad, C.K. (1991) Corporate imagination and expeditionary marketing. *Harv Bus Rev* 69(4), 81–92. <https://www.altmetric.com/details/214894>
- İraz, R. (2005). *Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve Kobiler*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Karesioğlu, F. ve Duman, H. (2006). Gelişmekte olan ülkelerde girişimcilik kültürü ve risk sermayesi üzerine bir inceleme. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları*, (86), 148-160.
- Köken, O. ve Çelik, H. (2021). Qualifications, problems and solution recommendations of teachers in science, engineering and entrepreneurship practices. *Online Science Education Journal*, 6(2), 84-99.
- Labuschagne, A. (2003). Qualitative research: Airy fairy or fundamental. *The qualitative report*, 8(1), 100-103.
- Mahieu, R. (2006). Agents of change and policies of scale: a policy study of entrepreneurship and enterprise in education. Doctoral Dissertation, Svenska och samhällsvetenskapliga ämnen.
- McIntyre, J.R. (2000). *University education for entrepreneurs in the United States: a critical and retrospective [sic] analysis of trends in the 1990's*. Georgia Tech Center for International Business Education and Research, Dupree School of Management, Georgia Institute of Technology.
- Middleton, K.W. (2013) Becoming entrepreneurial: gaining legitimacy in the nascent phase. *Int J Entrep Behav Res* 19(4),404–424. <https://doi.org/10.1108/IJEBR-04-2012-0049>

- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Miller, D. (1983) The correlates of entrepreneurship in three types of firms. *Manag Sci* 29(7), 770–791. <https://doi.org/10.1287/mnsc.29.7.770>
- Muñoz C., C. A., Mosey, S. ve Binks, M. (2011). Developing opportunityidentification capabilities in the classroom: Visual evidence for changing mental frames. *Academy Management Learning and Education*, 10(2), 277–295.
- Müftüoğlu, M. T. (2004). *Girişimcilik*. Eskişehir: AÖF Yayınları.
- Uluyol, O. (2013). Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: gölbaşı meslek yüksekokulu örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 349-372.
- Vicentini, F., Peruffo, E., Meissner, D. ve Mueller, J. (2019). Unpacking entrepreneurial intensity and individual ambidexterity in small project-based enterprises: A new perspective for the TV drama industry. *IEEE Transaction Engineering Management*, 68(2), 387–395.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.